

Museum Gemaal 1879 weer dienstvaardig

Museum Gemaal 1879 krijgt weer een officiële taak. Foto: Ernst Mooij

AKERSLOOT „Die motor draait al sinds 1919. Dertig jaar geleden werd het monumentale Gemaal 1879 bij Akersloot uit zijn functie ontheven en omgevormd tot een museum, inclusief expositieruimte. Nu heeft het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier hem weer nodig om regenwater af te voeren”, aldus Co Bosschaart, bestuurslid van de Stichting Gemaal 1879 en tevens vrijwillig medewerker bij de Stichting Alkmaardermeeromgeving.

Eerst de Zuidermolen, daarna een stoomgemaal, later omgebouwd tot een elektrisch gemaal, hebben samen eeuwenlang het water uit de Groot-Limmerpolder weggemalen. Wat vroeger de ketelhuis was, is nu een expositieruimte. Maar de maalinrichting is nog intact. Bosschaart wijst trots naar het ingenieuze systeem van wielen en riemen van het gemaal, dat hij met een groep vrijwilligers onderhoudt. Als hij de elektramotor start komen de tandwielen en de vijzel in beweging. Bosschaart: „De maalcapaciteit is 110 kuub water per minuut, bijna twee keer meer dan het kleinere gemaal dat nu wordt gebruikt”. Tot 1990 kon het voorkomen dat tijdens een zuidwesterstorm het water naar de noordoosthoek bij de Noordermolen werd gestuwd en daar de maalcapaciteit tekort schoot, terwijl bij het Gemaal 1879 onvoldoende water stond om uit te malen. Een peilverschil van 20 cm was goed mogelijk. In het kader van de herinrichting van de waterhuishouding zijn er twee nieuwe gemalen gebouwd; bij de Noordermolen een gemaal met een capaciteit van 120m³/min en bij Gemaal 1879 een gemaal van 60 m³/min. Wanneer in tijden van nood het oude gemaal in

werking wordt gezet levert dit samen met het naastgelegen gemaal een waterverplaatsing op van 170 m³/min. In combinatie met het gemaal bij de Noordermolen wordt hiermee de maalcapaciteit met 60% vergroot.

Clusterbuien

Het Hoogheemraadschap kan dat vermogen goed gebruiken bij extreme weersituaties. Er vallen steeds vaker regenbuien waarbij er in korte tijd heel veel regen valt in één klein gebied. Dat gebeurt vooral in de zomermaanden. Komt er een clusterbui, dan kan het gemaal als hulpgemaal weer draaien om het water weg te pompen.

Onderhoud

Het idee om het gemaal in te zetten bij hevige regenval ontstond toen Bosschaart en zijn medevrijwilligers geld nodig hadden voor onderhoud aan het dak en een tandwiel van het gemaal. Het Gemaal 1879 is een provinciaal monument, dus ging de helft van de onderhoudskosten naar de provincie Noord-Holland. De Rabobank deed ook een donatie, maar ze kwamen nog zesduizend euro te kort. Bosschaart nam contact op met Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de financiering kwam rond. Het HHNK was op dat moment bezig met een uitgebreid plan om het waterbeleid van Noord-Holland boven het IJ te vernieuwen. Het kwam goed uit dat het Gemaal 1879 er nog staat en dat het nog doet.

Overeenkomst

Hoogheemraadschap betaalde mee aan het de onderhoud, op voorwaarde dat het gemaal weer operationeel zou worden. "Er moet alleen weer een krachtstroomaansluiting komen.

Die is er naar verwachting aan het eind van dit jaar. Het Hoogheemraadschap betaalt voor de aanleg. Dan is 'ie klaar voor gebruik," zegt Bosschaart. Dat

betekent voor de vrijwilligers van het museum dat ze zich voortaan ook moeten bezighouden met watermanagement.

Bosschaart: „Als er een clusterbui wordt voorspeld, gaat bij ons de telefoon. We hebben zo'n tien mensen die met de techniek overweg kunnen. Die is in honderd jaar niet veranderd.”

Co Bosschaart is bestuurslid van de Stichting Gemaal 1879 en tevens medewerker bij de Stichting Alkmaardermeeromgeving. Hij is oud-medewerker van het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en weet veel over watermanagement.

Foto: Wim Sminia

Ernst Mooij.